

Finansdepartementet

Örnsköldsviks kommuns yttrande, Utökad informations- utbyte (Ds 2022:13)

Humanistiska nämnden, Örnsköldsviks kommun, har fått ovanstående promemoria på remiss och ställer sig positiv till promemorians förslag:

Humanistiska nämnden berörs av promemorians förslag främst genom verksamheten ekonomiskt bistånd där ca. 450 hushåll varje månad får ekonomiskt stöd samt när socialtjänstens övriga verksamheter ska underrätta Försäkringskassan när insatser upphör eller ändras. Omsorgsnämnden berörs avseende de utredningar som sker inför avgiftsuttag för brukare som har till exempel hemtjänst, eller som bor på särskilt boende, där uppgifter om inkomster tas in främst från Skatteverket.

Närmare om utlämnande av uppgifter som berör verksamheten ekonomiskt bistånd

Genom promemorians förslag uppstår större möjlighet att på eget initiativ lämna ut offentliga uppgifter till andra myndigheter och nämnden kommer lättare att kunna samarbeta kring individen. Idag är det komplicerat då nämnden måste åberopa sekretessbrytande skäl för att få information från myndigheter som nämnden samarbetar med som har information som är av vikt för att vi ska kunna utreda rätt till bistånd. Detta förhållande kan leda till att nämnden inte till fullo kan utreda rätten helt. Risken är då att utbetalningar kan ske på felaktig grund.

Nämnden konstaterar att det finns många klienter som inte har förmågan att ta fram de uppgifter nämnden behöver för att utreda rätten till bistånd. Det kan handla om personer med psykisk ohälsa, bristande språkkunskaper eller bristande kunskaper om det svenska samhället. När andra myndigheter inte kan lämna ut detta direkt till

oss påverkas klienten av detta. Om nämnden lättare får ta del av dessa uppgifter förenklar det handläggningen och det blir även enklare för klienterna. Nämndens ambitioner är inte att frånta klienterna ansvar att medverka i utredning, men i vissa fall behöver de nämndens hjälp att ta fram uppgifter och information om dem själva.

Nämndens samarbete med Arbetsförmedlingen skulle i och med detta kunna förenklas då nämnden på snabbt och enkelt sätt kan få information om vilka insatser en klient har. Nämnden upplever det svårt idag att få kontakt med Arbetsförmedlingen, vilket även klienterna tycker.

Genom att myndigheterna enligt förslaget får lättare att kommunicera med varandra och nämnden får lättare att lämna ut information kommer säkerligen andra myndigheter göra samma sak, d.v.s. dela med sig av information som de tänker kan vara av vikt för nämnden att veta. Det kan vara till stor vikt för nämndens handläggning av det ekonomiska biståndet.

Det är viktigt att nämndens resurser går till de hushåll som är behövande och senaste åren har därför resurser lagts på att förhindra bidragsfusk eller felaktiga utbetalningar. Nämnden har redan idag underrättelseskyldighet mot andra myndigheter om det förekommer misstankar om att det utgår felaktigt bistånd. Det innebär att det görs anmälningar till Försäkringskassan och Skatteverket när nämnden misstänker felaktigheter. Genom att nämnden lättare ska kunna bryta sekretess mellan myndigheter anser nämnden att fler på eget initiativ kommer att höra av sig om de misstänker felaktigheter, då nämnden idag sällan får information från andra myndigheter att man misstänker att det utgår felaktigt bistånd.

Avslutningsvis konstateras att nämnden har utredningsskyldighet i och med att nämnden fattar beslut om ekonomiskt bistånd. Finns det verktyg för att underlätta det arbetet är det bara positivt. Bistånd kan då utgå i större utsträckning till de som faktiskt behöver det.

Närmare om underrättelseskyldighet till Försäkringskassan när insatser upphör eller ändras

Socialnämnden ska underrätta Försäkringskassan om att beslut om insatser för enskilda upphör eller ändras om uppgiften är av betydelse för ärenden som regleras i Socialförsäkringsbalken (2010:110), SFB. Nämnden behöver veta vilka av nämndens insatser som påverkar de ersättningar som hanteras av Försäkringskassan, så underrättelse kan ske när en sådan insats upphör eller ändras, och förutsätter att Försäkringskassan definierar vilka av socialnämndens insatser där det är av betydelse för ärenden som regleras i SFB om insatsen ändras eller upphör.

Närmare om de föreslagna bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen

I den föreslagna 6 kap 5 a § offentlighets- och sekretesslag (2009:400), OSL, anges att en myndighet *får* lämna uppgift till annan myndighet om uppgiften inte är sekretessbelagd och uppgiften *kan antas vara av betydelse* för att den mottagande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet.

I den föreslagna 10 kap 15 a § OSL anges att sekretess *inte hindrar* att uppgift lämnas till annan myndighet, om det *behövs* för att den mottagande myndigheten ska kunna fullgöra författningsreglerad verksamhet. En uppgift ska inte lämnas om *övervägande skäl* talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Nämnden vill framföra följande synpunkter avseende rekvisiten i de föreslagna bestämmelserna. Att någon *får* lämna ut en uppgift respektive något *inte hindrar* att uppgift lämnas ut innebär att en myndighet kan välja om de vill lämna ut en uppgift eller inte. Rekvisiten *kan antas vara av betydelse* och *behövs* innebär att det är sannolikt att information krävs från den mottagande myndigheten för att den utlämnande myndigheten ska kunna bedöma om uppgiften kan antas vara av betydelse respektive behövs där eller inte. Vad som är *övervägande skäl* för att sekretessen inte ska brytas ger ett tolkningsutrymme.

Ovanstående innebär att det, i värsta fall, kan vara så att resursbrist gör att det inte prioriteras att lämna ut uppgifter, eftersom det inte är ett krav att lämna ut dem. Det kan också innebära att utlämnandet inte går så smidigt till en början eftersom den utlämnande myndigheten behöver en säkerhet i vad som kan *antas ha betydelse* respektive *behövs* hos den mottagande myndigheten för att vara säker på att den endast lämnar ut uppgifter som får lämnas ut.

Utredningen beskriver ett exempel där myndigheter inte har samarbete sedan tidigare och en större mängd uppgifter rutinmässigt behöver utbytas (s 117). Utredningen anger att det då får "förutsättas att myndigheterna i samråd med varandra, gemensamt tar fram lämpliga former för att se till att endast relevanta uppgifter utbyts. Det innebär att genom överenskommelser och rutiner säkerställs att uppgifter som den mottagande myndigheten verkligen behöver utbyts. Sådana gemensamma bedömningar av de rättsliga förutsättningarna främjar en enhetlig och rättssäker tillämpning av bestämmelsen."

Nämnden är, som ovan angetts, positiv till de föreslagna förändringarna och anser att utredningen väl har beskrivit bakgrunden till varför bestämmelserna har konstruerats så som skett, och anser att det finns fog för bedömningen att lagstiftningen behöver vara så generell utformad och för det intrång i integriteten som det kan komma att innebära. Konstruktionen innebär dock att ansvar förs över till myndigheterna att göra bedömningar av de generella rekvisiten *kan antas vara av betydelse för att den mottagande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet, behövs för att den mottagande myndigheten ska kunna fullgöra författningsreglerad verksamhet* och om *övervägande skäl* talar för att sekretessen ska gå före intresset av att lämna ut uppgiften.

Med hänsyn till vikten av att rättssäkerheten säkerställs, särskilt med tanke på det integritetsintrång som lagstiftningen möjliggör, anser nämnden att det är av vikt att det säkerställs att de myndigheter detta berör får resurser till implementeringen av den nya lagstiftningen. Det tar tid att implementera ny lagstiftning, ju mer tolkningsutrymme desto mer tid, och i detta fall kommer också nya samarbeten behöva skapas, vilket också tar tid.

Det är också önskvärt att utbildningsmaterial tas fram om den nya lagstiftningen. Som utredningen anger är behandlingen av personuppgifter också en fråga i de här sammanhangen, vilket kan öka osäkerheten vid bedömningar. En får ha i åtanke att det är en mängd personer som kommer att behöva göra de här bedömningarna, alla som behandlar uppgifter som även kan tänkas vara till nytta hos andra myndigheter behöver ta ställning till om uppgiften borde lämnas ut. Att det finns utbildningsmaterial att ta del av kan minska osäkerheten i de här bedömningarna. Genom gemensamt utbildningsmaterial kan också alla som ska tillämpa regelverket ta del av samma information och ha den som utgångspunkt i de samarbeten som lagstiftningen kräver.

Om ovanstående genomförs anser nämnden att det ger bättre förutsättningar för att utlämnanden kommer att ske i den omfattning som förhoppningen med det nya regelverket är, och att utlämnandena fungerar så smidigt och rättssäkert som möjligt, utan att riskera att intrånget i den personliga integriteten blir för stort. Då säkerställs att den föreslagna lagstiftningen blir till den nytta som är syftet med den. Nämnden instämmer med vad utredningen anger om att det finns skäl för regeringen att se över vilka övriga författningsändringar som är nödvändiga för att den föreslagna bestämmelsens syfte ska uppnås, samt om det finns skäl att upphäva eller ändra andra bestämmelser för att de inte behövs eller för att de nya överlappar befintliga. Nämnden vill understryka vikten av att detta sker å det snaraste, annars blir delar av det svårbegripliga regelverket som lagändringarna delvis har som syfte att ändra kvar. Den föreslagna lagstiftningen ska träda i kraft den 1 juli 2023 och även om nämnden har förståelse för den snäva tidsramen, vore det önskvärt att de följdändringar som krävs träder i kraft samtidigt som de föreslagna bestämmelserna.

Humanistiska nämnden

Zenitha Nordfjell
Ordförande